List 24. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 11. junija 1873.

Obseg: Zopet o uravnavi zemljiškega davka po novi postavi. — O izreji gosenic ali sviloprejk. (Konec.) — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Postava veljavna za Kranjsko, kako naj se vravna napravljanje, zdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol. (Dalje.) — Slovensko slovstvo. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Zopet o uravnavi zemljiškega davka po novi postavi.

„Novice“ so v zadnjem listu naznanile tarife, kakor jih je 12 okrajnih cenilnih komisij na Kranjskem izročilo deželni komisiji.

Ker so med drugim tudi razločki te cenitve v posamesnih okrajih naše dežele zeló veliki, je pač vprašanje opravičeno: kakošen kruh bode iz te moke?

Človek, ki pozná našo deželo z njenimi klimatičnimi in zemljiškimi razmerami, mora se pač čuditi, ako še posebno vgleda tarifne številke za okraj Krški, Kamniški itd., sploh tarife za vinske kraje in gozde (boršte).

Res je to, da te tarife so le še predlogi imenovanih 12 komisij, in da po tem še le tarife poročevalca, to je, višega inšpektorja g. Kreman-a, ki utegnejo morebiti sèm ter tjè še više biti, pridejo v obravnavo deželni komisiji, ktera ima po §. 30. dotične postave nalogo, razsoditi jih, sprejeti jih ali pa predrugačiti. Ko bode deželna komisija to storila, potem jih bode po §. 31. razglasila, in zdajci nastopi po §. 32. čas za pritožbe (reklamacije), ki je odmerjen na 6 tednov.

Da je zemljiški davek na Kranjskem veliko previsok, o tem so že tožili nekdanji deželni stanovi, tožil je deželni Kranjski zbor in dosegel od milosti presvitlega cesarja leta 1864. vsaj to polajšavo, da se vsako leto nekoliko odpiše od tega prenapetega, tedaj za krivično spoznanega davka. Pa še drug mož, ces. finančni viši uradnik pl. Felsenbrun, ki gotovo ni hotel naši deželi kaj zastonj dati, je bil tako pravičen, da v svoji „statistiki“ (na strani 42., 43., 47., 54. in 55.) odkritosrčno pravi, da naša dežela previsok zemljiški davek plačuje.

Če pa vidimo zdaj te tarife okrajnih deželnih komisij, ki so jih unidan naznanile „Novice“, in če g. Kreman morebiti pride še z višimi, strah vsacega domoljuba obide, ali pač po novi postavi, gotovo iz blagega namena dani, ne pridemo iz dežja pod kap! Kakor môra tedaj po pravici tlači vsacega, kdor davek plačuje, negotovost, kolikošne tarife bodo obveljale naposled in bodo postava postale.

Ko so leta 1824. prvi kataster narejali tudi za Kranjsko deželo večidel tujci, ki niso niti dežele poznali niti z našimi ljudmí govoriti znali, bil je nasledek ta, da smo dobili tako visok davek, o kterem je s krepko besedo v deželnem zboru tožil grof Anton Auersperg.

In kakošna se nam zdaj godí? Malo bolje. Iz tujih dežel smo dobili cenilcev, ki ne poznajo dežele in med kterim so za tako važno delo nekteri celó tako nesposobni bili, da vlada sama je za potrebno spoznala, kmalu dva iz Poljskega le-sem nastavljena odstraniti. Ker nam ne gré za osebe, ampak za stvar in to silno važno stvar, zato nočemo pretresovati oseb, ki pri nas delujejo o cenitvi zemljiškega davka, a potožiti moramo to, da se vsled jasnega §. 10. ni strogo tako ravnalo, kakor se je razpis služeb za okrajne cenilne referente glasil, da bili bi na mesto referentov, ki so duša okrajnim komisijam, dobili ali domače ljudí ali vsaj take, ki našo deželo in njene kmetijske razmere poznajo, pa so tudi strokovnjaki v svojem poslu. Temveč pa je to obžalovati, ker vemo, da so se možje kakor Seitner, Witschel, Rožic in drugi oglasili za taka opravilstva; al niso se sprejeli.

Nikakor pa nočemo s tem vso krivdo tako navskrižnih tarif valiti samo na tuje može, kajti tudi nemarnost mnogih domačih ljudí je tega kriva, da so okrajne cenilne komisije stvarile tarife, s kterimi nikakor ne moremo zadovoljni biti in ki že same po sebi v svojih razločkih kažejo, da niso iz lastnosti naše dežele vzete.

Že so pretekla 3 leta, kar traja cenitev zemljišč; kdaj bode po takem pri kraji, ne more se vedeti; to pa vemo, da je zadnji čas, da se možje, ki so v okrajnih cenilnih komisijah, spustijo zdaj v resni prevdarek tega, kar potrebuje prenaredbe, in se predrugači tako, da je tarifa pravična in okraj okraju podoben. Po toči zvoniti je prepozno. Če so domači udje okrajne cenilne komisije sami po sebi prenečimurni ali prenevedni za to, da se potegnejo za pravični davek in se ne zavedajo velike odgovornosti, ki so jo pred deželo na-se vzeli, treba je, nečimurne spodbosti k delu in nevedne podučiti.

Valiti na deželno komisijo, da bode ona poravnala vse, kar je krivo, more le tak, ki ne vé, da ona delati in presojati le more na podlagi materijala, ki se jej iz dežele nakopiči. Vendar v tacih okoliščinah, v kterih smo dandanes, ne moremo si kaj, da ne bi prav glasno, a zaupljivo klicali domoljubom našim, ki sedijo v deželni komisiji: „videant consules, ne quid detrimenti res publica capiat“!

O izreji gosenic ali sviloprejk.

Po navodu prof. Haberlandt-a.

(Konec.)

Naprava zapredovalnih hišic in zaprédanje gosenic.

Priprava za zapredanje gosenic je mnogovrstna. Najboljše priprave so tiste, ktere nas stanejo najmanj, in v kterih se zaprede lahko veliko gosenic. Prav dobre so za to: ajdovica, soršična slama, oblanje, brezove veje itd. Zelene mladike s perjem niso dobre, tudi se mora paziti, da ne nastaja v takih prostorih mokrota. Zapredovalne hišice imajo v takih krajih, kjer dohaja do nje lahko čisti zrak, toraj nikakor ne pri tleh.

Če je mogoče, imej prostor, kjer se zapredajo gosenice, ločen od prostora, kjer lezejo gori.

Večkrat ti bo zmanjkovalo prostora in boš mogel imeti zapredovalne hišice v vzrejevalnem prostoru; pridružiti jo boš mogel z lesami, da dorasle sviloprejke lahko zlezejo na-nje.

Ako so gosenice v zapredovalni hišici prenatlačene, najdel bodeš, posebno od Japonskega plemena, večkrat po dva mešička skupaj; ako je pa taka hišica izpostavljena mokroti, do ktere dohaja le malo čistega zraka, dobil boš le slabih mešičkov, in sploh boš našel pri obiranji veliko mrtvih, ki so poginili hitro, ko so začeli presti. Važno je dalje tudi, da varuješ v takih stanicah hudega mraza, dobro in potrebno je, da kuriš izbe še celó meseca maja in junija.

Čez 8 dni potem, ko so se gosenice zapredle, smeš začeti obirati mešičke. Devaj posebej trde, posebej mehke in posebej tiste, ki se držita po 2 vkup; oprosti jih od naskubljene svile (Flockseide) in skrbi, da jih prodaš nemudoma. Ne skušaj pomoriti jih sam in prepusti to delo, kterega nisi vajen, kupcu, komur jih prodaš.

Gospodarske skušnje.

Jabelka hraniti.

V nekem kmetijskem zboru v Ameriki se je sporočalo, da so lansko leto čez 30.000 sodov jabelk poslali na prodaj v Evropo, in sicer še le na pozno spomlad. Hranili so jabelka, kakor piše Amerikanski kmetijski list, tako-le:

Vzeli so le popolnoma zdrava jabelka, ki so bila suha. Če je bila koža jabelka vlažna, obrisali so ga s cunjo prav dobro. Po tem so vzeli sod, kterega so postavili na hlode, da ni stal na tleh, in na dno so nasuli za palec visoko zmletega gipsa; na to plast so položili jabelka s pecljem na vrh in tako narazen, da se drugo druzega ni dotikalo. Ko je bila prva plast polna, so nasuli na to zopet gipsa, tako, da so bila vsa jabelka pokrita in tudi vmesni prostori. Potem je prišla druga vrsta ali plast in tako dalje, tako da pod pokrovom leží za palec gipsa.

Gips storí, da se jabelka ne obtolčejo; on storí, da ne morejo jabelka gnjiti, kajti on vlažnost suší, pa tudi zarad topline je vspešen in brani, da jabelka ne zmrznejo. Tako hranjena jabelka so jako okusna do spomladi. Dotični sodi se hranujejo v suhih hramih in kletih, kjer ne zmrzuje. Res stane to nekoliko; vendar se spomladi lepo ohranjeno sadje prav dobro prodá in gips se porabi za gipsanje detelje, sočivja, ali za vezanje amonijaka na gnojišči in v hlevi.

Gospodarske novice.

* Goriška kmetijska družba je dobila prostor v Dunajski razstavi, da more razstavljati tudi sadje in sočivje Goriško. Zato pozivlja kmetijska družba sadjerejce in vrtnarje, da pošljejo najlepše sadje, sočivje in zelne rastline, ki se odlikujejo zarad zgodnje zrelosti ali zarad izvrstne dobrote ali lepote. Dotično sadje se oddaja od 12. junija naprej v pisarni kupčijske zbornice, kjer se bo dotični znesek za blago izplačeval onemu, ki bo to zahteval. Množina blaga za dotično razstavo se ravná po lastnosti tvarine, na pr. sadja se oddaja en krožnik (talar).

* Iz reje kuretnine na Francoskem dobivajo vsako leto nad 300 milijonov frankov dohodkov (en frank 40 krajc.). Na Nemškem se je zdaj ustanovilo posebno društvo, ktero dela na to, da se širi kuretoreja, in da se s tem poviša množina mesa, ki ga navadno primanjkuje.

* Umetno surovo maslo ali puter narejati, so se na Francoskem, pa tudi že na Dunaji ustanovile fabrike, ki ga bodo izdelovale in sicer iz frišnega govejega loja. No! zdaj pa moramo delati, da bo naše surovo maslo fino in okusno, sicer gremo pod klop!

* Nov sovražnik krompirja ga v Ameriki nadleguje, to je, neki keber (Doryphora decemlineata), ki je jako škodljiv in lansko leto skoraj tretji del pridelka vničil. Amerikanci ga zatirajo z večkratnim okopavanjem in pa kuprenim kisom.

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko,

kako naj se vravná napravljanje, zdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol.

(Dalje.)

II. Oddelek.

Kako se obiskujejo javne ljudske šole.

§. 17. Dolžnost v šolo hoditi (šolska dolžnost) se začenja s spolnjenim šestim letom in traja praviloma do spolnjenega 12., v mestih in trgih s tri- ali večrazrednimi šolami pa do spolnjenega 14. leta. Isto tako sme okrajna šolska oblast dovoliti, da se tudi v mestih in trgih odpusté otroci iz šole, ki so spolnili 12. leto, in so se šolskih predmetov popolnoma naučili. Z ozirom na posebne krajine okoliščine ali na podnebje utegne tudi okrajna šolska oblast izjemno dovoliti, da se začenja šolska dolžnost še le s spolnjenim 7. ali 8. letom.

§. 18. Neposrednje pred začetkom šolskega leta naj krajna šolska oblast zapiše vse otroke šolskega kraja, ki so dolžni v šolo hoditi, brez razločka verske spoznave in domovinske pravice. Kdor otroka zapisovanju prikrije ali zastran njega kaj neresničnega pové, se kaznuje z 1 do 20 gold., ali če ne more plačati, z zaporom od 1 do 4 dni.

§. 19. Otroci, kteri zavolj duševne ali telesne bolehnosti ne morejo v javno ljudsko šolo hoditi, in se podučujejo ali domá ali v zasobnih zavodih; ali so že na kakošni viši šoli, naj se zapišejo v poseben zapisnik, kteri se nemudoma predloží okrajni šolski oblasti.

§. 20. Ravno to veljá od otrok, kteri delajo po fabrikah, pri obrtnijstvu, v rudnikih, pri rezanji šote itd. in se podučujejo v kaki fabriški šoli.

§. 21. Okrajna šolska oblast ima pravico, od takih okoliščin, ktere otroke, omenjene v §§. 19. in 20. oprosté obiskovanja javne ljudske šole, tirjati daljnih izkazov.

§. 22. Ako niso otroci, zastran kterih vzroka za oproščenje ni (§§. 19. in 20.), v prvih osmih dneh šolskega leta v javno šolo sprejeti, naj krajna šolska oblast stariše ali njih namestnike opomni na njihove dolž-

nosti. Ako ne pošljejo potem v treh dneh otroka v javno ljudsko šolo, zapadejo kazen od 1 do 5 gld., ako pa ne morejo plačati, naj se to spremeni v zapor največ do 24 ur.

§. 23. Ako krajna šolska oblast izvé, da se je otrok, ki je dolžan v šolo hoditi, med šolskim letom iz domačega v drug šolski kraj preselil, naj to naznani dotični krajni šolski oblasti. Ako pa izvé, da se je tak otrok preselil iz druzega v domači kraj, naj ga potem zapiše v zapisnik med šolske otroke in naj se ravná po §§. 19. in 21. pričujoče postave.

§. 24. Krajna šolska oblast pregleda vsakega pol meseca zapisnik zamud, ki ga predloží šolsko vodstvo, in ravná po okoliščinah zoper stariše ali njihove namestnike. Ravná se pa tukaj ravno tako, kakor pri troku, ki je dolžan v šolo hoditi, ter ni postavno oprošen, pa se je bilo vendar čisto zamudilo, takega otroka poslati v javno ljudsko šolo (§. 22). Šolske zamude, ako nio dostojno opravičene, so enake tem, ki niso nikdar prijuščene.

§. 25. Kazen se nalaga do 10 gold. ali do dveh dni zapora, ako so stariši to storili iz dobičkarije.

Ravno tako se kazen povikša, ako stariši in njih namestniki ponavljaje iz kazilne zanikernosti otrok ne pošiljajo v šolo. V takem primerljeji mora se kazen nalagati do 20 gold. ali do štirih dni zapora.

Ako taki stariši dobivajo podporo iz ubožne blagajnice ali iz kakega drugega dobrodelnega zavoda, se more naravnati, da jim to podporo dotična gosposka za nekaj časa in deloma utegne.

§. 26. Lastniki fabrik, obrtnij, rudnikov, šotorezov itd., kteri ne priganjajo otrok pri njih delajočih k rednemu šolskemu obiskovanju, pridejo v kazen napovedano v §§. 22., 24. in 25.; po okoliščinah se tudi kazen sme trikrat povekšati.

§. 27. Otroci, ki so dolžni v šolo hoditi, se zbrišejo še le takrat iz zapisnika, ako s spričevalom javne šole dokažejo (§. 21. drž. postave 14. maja 1869. leta in §. 17. te postave), da so si pridobili najpotrebniših vednosti.

§. 28. Prinašati omenjenega spričevala ni treba otrokom, kteri so v tem času na kakošni viši šoli, in kteri so po duhu in telesu zanesljivo taki, da ne morejo doseči namen ljudske šole.

§. 29. Stariši ali njihovi namestniki, kteri razen teh dveh primerljejev (§. 28.) otroke iz šole jemljejo, preden dobé spričevalo, zapadejo ravno takim svarilom in kaznim, kakor so napovedane za zanikerno šolsko obiskovanje. Ravno tisto veljá lastnikom fabrik, obrtnij, rudokopov in šotorezov in dr., kteri odvračujejo pri njih delajoče otroke od obiskovanja šol.

§. 30. Kazni omenjene v §§. 18., 22., 24., 26. in 29. nalaga v prvi stopinji okrajna šolska oblast. Ravná se tukaj po pravilih, ktera uravnujejo preiskavo in razsojo pri prestopkih, na ktere se v splošnem kazenskem zakoniku ni gledalo.

§. 31. Pritožbe zoper razsodbe o tej reči, da namreč otroci niso začeli v šolo hoditi, ali da so jo slabo obiskovali, ali da so pred časom izostali, nimajo odložilne moči, ako ne merijo zoper kaznilne sklepe.

§. 32. Zoper stariše, ki so bili že večkrat kaznovani, pa vendar trdovratno ne spolnujejo svojih dolžnosti, kar se tiče šolskega obiskovanja njihovih otrok, naj se sproži ravnanje po §§. 176. in 177. splošnega drž. zak. Lastnikom fabrik in dr. se more, ko prvikrat ponové prestopek, pravica odreči, da za šolo ugodne otroke jemljejo v svoje naprave. (Kon. prih.)

Slovansko slovstvo.

Iz „političnega katekizma za Slovence".

(Konec.)

Kaj je storiti pri volitvah?

Vnet in previden domorodec že pred volitvami, ko je še vse tiho in mirno, ne počiva in ne miruje; — kedar pa se razpišejo volitve in pride dan volitve, tedaj pa še le prav napne vse strune in žile in dela na vse kriplje.

Pa ni modro delati tako v en dan; delati je treba pametno in previdno. Kako pa?

a) Pred vsem je treba napraviti krajni volilni odbor. Trije, štirje možje ene fare ali občine se pogovorijo in sklenejo, vzajemno in složno delati pri volitvah. Zato ni treba nobenega dovoljenja. Najpred ti možje naznanijo to, da so napravili krajni volilni odbor, glavnemu volilnemu odboru in ostanejo ž njim v zvezi, tako dolgo, da so volitve pri kraji. Ta krajni volilni odbor vzame vso volilno reč v svoje roke in jame potem srčno in krepko delati; kako pa? Tako-le:

b) da za dobre volitve agituje. Kaj pa je to: agitovati? To se pravi: delati in prizadevati si, da si jih več pridobí k svojej stranki in da jih nakloni na to, naj volijo po njegovi volji, — to se vé, da vse to se mora goditi po postavnem, poštenem potu. To ni samo le pravica, to je celó dolžnost vsacega rodoljuba, ki ga je volja pošteno in resnično delati za „vero, cesarja in domovino";

c) naj pregleda volilne imenike, to je, naj pregleda zapisnike, v kterih so v kmečkih občinah zaznamovani tisti, ki imajo pravico voliti, naj se tirja, da se vzame v imenik. Ako pa je kdo iz nasprotne stranke vpisan med volilce, ki nima pravice voliti, naj se tirja, da se izbriše. Posebno se je potegniti za to, da se posestnice vpišejo; kajti one se ne smejo osebno udeleževati volitev in zmage. Zatoraj domorodci, pozor! Pregledujte imenike pa ob pravem času, da ne zamudite dôbe, do ktere se reklamacije ali popravki sprejemljejo.

Dalje:

d) naj krajni volilni odbor skliče zbore, v kterih se volilci pogovarjajo in posvetujejo, koga bojo volili. §. 14. deželnega volilnega reda pravi odločno, da ima o času, ko so volitve razpisane, vsak volilec pravico, volilce sklicevati v zbore. Ni treba, da se to kaki gosposki naznani, še manj, da se za dovoljenje prosi. Možje volilci se zberó in posvetujejo.

V teh zborih se najprej sklene, kteri volilni možje se bojo volili. To je najimenitnejša in poglavitna reč. Volilni možje namreč odločujejo, ali bode zmaga naša ali ne; kajti če imamo zanesljive, zvedene in poštene volilne možé, je volitev poslanca potem malenkost in igrača. Ti se ne dajo ne premotiti, ne podkupiti, ne prestrašiti nikomur; stojijo trdno kot skale in ostanejo mož beseda.

Zatoraj preiščite in prerešetujte vse volilce cele občine ali fare, in zberite si za volilne može take, ki so že pri poprejšnjih volitvah se držali kot poštenjaki in korenjaki; une pa, ki so jo vam že zvili in se skazali kot fige-može, ali take, ki so očitno drugih misel, ali ki nimajo pri sosedih spoštovanja, ljubezni in zaupanja, take pa le pustite pri miru in jih ne jemljite za volilne može.

Ko ste tako svoje sosede djali na rešeto, po tem razdelite volilne može tako, da pride na vsako vas in vsako stran eden ali več, kakor jih volite manj ali več.

Ko je vse prerešetano in sklenjeno, potem se za-

pišejo vsakemu volilcu imena tistih mož, ki so se izbrali za volilne može.

Slednjič si volilci v roko sežejo in zaobljubijo, da pridejo na dan, ko se bojo volili volilni možje, vsi od konca do kraja ob pravem času in na odločeno mesto. Verjemite, Slovenci mili! da od nasprotnikov ne bode manjkal nobeden, če tudi je z eno nogo že v grobu; pomislite, da so te volitve prva stopinja, da zmagamo. Opominjajte in pokličite svoje prijatle in pojdite skup na volilno vojsko!!

Dalje je treba:

e) da se izbrani volilni možje kake doline ali kakega okraja, še predno volit gredó poslanca, zberó v skupni zbor. Da lože vsi volilni možje pridejo, naj se shod skliče v tak kraj, ki, kolikor je moč, leží v sredi doline. Volilni možje bojo gotovo vsi možje, ki imajo glavo in srce na pravem mestu, kterim je mar za občno srečo in blagor. Zatorej sme se zaupati, da pri tem shodu ne bode manjkal nobeden; kajti ta skupni shod je preimeniten. Pri tem shodu se bode morebiti že tisti gospod osebno pokazal in oglasil, kteri kandiduje, to je, ki se jim ponuja in priporoča. Če pa to mogoče ni, naznani se volilnim možem vsaj njegovo imé in razklada, kaj on misli o tej ali uni zadevi, kako misli v deželnem ali državnem zboru glasovati pri tem ali unem prašanji.

Slednjič si volilni možje dajo besedo, da vsi vsi na odločeni dan ob pravi uri pridejo na volišče, da seboj prinesó svojo izkaznico (legitimacijo), in da glasujejo — primaruha! naj si bo kar rado — za izvoljenega kandidata. Dobro je tudi, da se bolj oddaljeni volilni možje že zvečer pred volitvijo, bolj bližnji zjutraj zberó v posebnem, za nje odločenem kraju — bodi-si kaka kavarna, gostilnica ali kaka druga bolj prostorna hiša. Kdor je bil priča pri kaki volitvi, videl je, kaj uganjajo ljudje, da bi zmotili in prekrstili naše volilce in jih spravili na svojo stran. Tù se delijo cigare; tam teče vino; tù se trgajo volilni lističi in ponujajo novi; tù govorijo slovensko taki škrici, ki drugekrati nimajo za Slovenca in slovenski jezik drugih besed kakor „windischer Hund“ in „windische Sausprache“; tam se prilizuje ubogim kmetičem gospod z dolgimi muštacami in drago cigaro, ki drugekrat toliko mara za slovenskega kmetiča, kot za lanski sneg. Tako se dela in tišči na volilce in res posebne zavednosti in posebne moči je treba, da človek ostane zvest in stanoviten. Toraj je neobhodno potreba, da volilci naše stranke vkup ostanejo, vkup večerjajo, vkup kosilčajo, vkup na volišče korakajo.

Stal sem na Štajarskem neko jutro na kolodvoru in čakal na železnico. Tù sem videl, kako so vozovi natlačeni samih kmečkih korenjakov; imeli so možaki bandero in muziko pri sebi. Godci so nasledovali, kmetje so peli, vse je bilo lepo, veselo in pošteno. Popraševaje, kaj to pomeni, sem izvedel, da so to volilni možje in da gredó ravno danes volit. Na banderu so imeli neko imé zapisano, pa ga nisem mogel brati, — menda imé tistega gospoda, ki so ga bili volje voliti. Dalje so tudi pravili, da so zjutraj vsi skup bili pri sv. maši v ta namen, naj jim volitev srečno izide. Slišal sem po tem, da so pri volitvi res zmagali. Slava!

To so poglavitna vodila, kterih naj se volilci naše pravne stranke držijo pri volitvah.“

To smo povzeli iz priporočanega „političnega katekizma“ zato, da bralci naši sami vidijo, kako lepo obdeluje predmet o volitvah, in po tem tudi lahko sodijo, kako obravnava druge predmete o državi, deželi, občini itd. Naj tedaj naši rodoljubi skrbijo, da ta knjižica pride v vsako vas.

Književna viest.

* **„Časovi književne zabave“**, koje sam lani u proljeću na sviet izdao i upisnikom razaslao, u mene još imajo u njekoliko iztisaka po upisnu cienu od 80 novč.

Molim gg. skupljače, pa i upisnike, koji nisu primili ove moje knjige, neka mi jave, kamo da jim se pošalje; jer mi to treba znati, da se knjiga na pouzdano šalje, a one, koji su primili knjigu, neka mi ili pošalju naznačenu upisnu cienu, ili povrate knjigu.

Svrh oglašene knjige u mene još ima u njekoliko iztisaka napose na sviet izdanih ovih spisa po naznačenu cienu: 1. „Vazeće Sigeta grada“ (Uvod i tumač 1866.) po 50 novč., 2. „Danica ilirska“ (1863.—67.) p 2 st., ukoričena po 2 st. 50 novč., 3. „Književna zbava hrvatsko-srbska“ (svezak I.—IV. 1868.—69.) ukoričena po 1 st. 20 novč., 4. „Krvava knjiga, ili somenik na 405 godina poslije propasti slavnoga krajestva bosanskoga“ 1869.) po 30 novč., 5. „Časovi književne zabave za hrvatski i srbski narod“ (svezak V. i VI. 1870.) po 80 novč., i 6. „Lira“ (Različne pjeme. Knjiga I.—II. 1870—1871.) po 1 st. 20 novč. — Tko naruči ovih spisa, odmah će mu se poslati, pa to ili po gotovinu, ili na pouzeće.

Od mjeseca svibnja lanjske godine svakoj naruci i opremi bezplatno prilažem poviše iztisaka znanih „Slova nad grobom Ljudevita Gaja“, izgororenih (1872. dne 22. travnja) slavnim našim akademikom Franom Kurelcem.

Kako sam od mjeseca srpnja lanjske godine u odmornih časovih sasvim dosta pored ostalih poslova zabavljen sastavnom, knjigopisnom uredbom starina i knjižnice, osnovane i sabrane pokojnim mojim otcem, pa i poviestnom smotrom, koja treba da udara u nov književan pokret u obće jugoslavenski, a napose hrvatski i srbski, neman kad, da u ovaj par pomišljam na produženje omiljele narodne novovjeke književne zabave, koju će moja „knjižnica“ još ove godine, ako Bog dá, pomoću veledušnih ljubitelja i narodnih učenih zavoda zamieniti, te će mi se u ovoj knjizi prigoda udesiti, da sa zahvalnošću kraj drugih starih pomenem nove spise, koje su mi književni prijatelji i domaći i inostrani poslali — bilo darom, ili uzdarjem za moja djela godine 1872., što sam prošastih godina bio rad, upisivati u „Pogledu po slavenskom svietu“.

Do vieka ću biti zahvalan i svemu narodu, ako se onako odzove knjižnici, kano što mi se dosadašnjoj mojoj književnoj zabavi odzivao, — kad se u pomoć pozove.

U Zagrebu, na obljetnicu izdanja sv. VII. „knjiž. zabave“, 1873. Velimir Gaj.

Mnogovrstne novice.

* *Da bi mož smel več žen imeti*, je 162 žen v državi Massachusetki v severni Ameriki vložilo prošnjo vladi, naj za to osnuje posebno postavo. Prositeljice pravijo, da število žensk v ondašnji državi za 40.000 presega število možkih; da pa mož ne bo imel prepira s prejšnjimi ženami, ako vzame novih žen, naj postava odloči, da k vsaki novi ženitvi je treba privoljenja prejšnje žene. — „Sila sicer kola lomi“ — pravi pregovor; al sila mož-željnih Massachusetkih devojk kol ne bode zlomila.

* Po zanesljivih zdravniških poročilih je tista konjska bolezen, ki je lani oktobra meseca v severni Ameriki okoli New-Yorka razsajala in samo v tej okolici napadla okoli 40.000 konj (25. oktobra ni

bilo nobenega voza na cesti videti), bila influenza, to je, kataralična bolezen sopíl, ki je prišla od vremenskih nezgod in večidel prešla v enem tednu.

* *Naših papirnatih goldinarjev* ne jemljejo več Pruske državne kase. Oho, Prusi, ki so vendar po Bismarku v prisrčni zvezi z našimi nemško-liberalnimi ustavaki! Škoda, da se sreberni denar kuje na Dunaji že kakih 25 let samo za vnanje države.

Naši dopisi.

Iz Čubra na Hrvaškem. (Karlovaško-Reška železnica in most na Kolpi) bode konec avgusta meseca gotova, na jesen pa tudi most. Vse od Čubra do Karlovca in Reke z veseljem pričakuje dné, ko se bode omenjena železnična pruga odprla; našemu okraju, razen Prezida, bode jako v korist, kajti po njej bodemo si lahko za majhen denar dovaževali blago, in tudi naši delalci, ki gredó po zimi v Rusko ali v Slavonijo ali tudi v kupčiji po Hrvaškem itd. zaslužka iskat, bodo si jako polajšali potovanje. Neizrekljivo nas pa tudi veselí že pred 50 leti obljubljeni most na Kolpi, ki se ravno zdaj dela. Podvzetnik mu je, ako se ne motim, g. Lončarić iz Fuzine, ki ga bode, kakor čujemo, čvrsto sezidati dal.

Iz Notranjskega 31. maja. (*„Laibacher Schulzeitung“*) naznanja v listu od 25. maja, da je deželni odbor za pokončevanje škodljivih hroščev dovolil 100 gold. iz deželno-kulturnega zaklada, ter je ta znesek izročil kmetijski družbi, ki je sklenila ta denar tako razdeliti kakor lani med šolsko mladino na kmetih, ki marljivo pokončuje škodljivo to žival. Gosp. referent „Schulzeitung-e“ pa ni mogel drugač, da je — da z nemškim pisateljem po nemški govorimo — temu dobrohotečemu sklepu en „klampfel“ obesel, s kterim je pa le spet pokazal, da čisto nič ne pozná okoliščin in potreb na deželi. Vedite, ljubljanski učitelji, da učitelji na deželi bivajo med kmetiškim ljudstvom, in da zarad tega je njihovo stališče vse drugačno kakor pa učitelja mestnega. Učitelj na deželi nima samo te naloge, da mladino med šolskimi stenami podučava, temuč skrbeti in delati mora zraven poduka v šoli tudi za napredek v kmetijstvu in ž njim ljudstvu pomagati iz temnote na svitlobo. Učitelj je dostikrat v celi vasi razen duhovnika največi učenjak; to tudi „Novice“ dobro vedó, zato se rade obračajo v eni ali drugi zadevi do učiteljev, ker oni morejo kmetom veliko koristiti in jim pomagati k napredku. Sicer pa učitelji nikakor ne škodujejo šolskemu nauku, ako mladini priporočajo škodljive hrošče, metulje in gosenice pokončevati, vsaj otroci na paši pri živini, med tem časom, ko bi morebiti igrali ali kaj napačnega počenjali, lahko lovijo in pokončujejo škodljive mrčese, s tem pa naklonijo soseski velik dobiček pri sadnem drevji; še več pa je to vredno, da že v mladih letih spoznajo škodljivost hroščev in metuljev in si to zapomnijo za stareji dni, ko bodo sami gospodarji. Tako šola izreja umne kmetovalce, in „Janez bode znal, kar se je Janezek učil“. To je neizmerna korist, in boljše ne bi se moglo obrniti 100 goldinarjev deželne nagrade, kakor na tak način. Vrh tega pa je pokončavanje škodljivih mrčesov tudi dobra gimnastika za mladino, bolja za zdravje, kakor ona, ki se pri mestni telovadbi učí. Se vé, da vsega tega referent „Schulzeitung-e“ ne vé; da bi bil molčal, bil bi vsaj filozof ostal!

Iz Notranjskega 1. rožnika. (*Očitna pritožba.*) Pri nas je že taka, da se moramo Slovenci z našimi nasprotniki nemškutarji tudi za najmanjšo pičico boriti. Menili smo, da bode vodstvo vžitnega davka vendar se spomnilo, da nismo Nemci, zato smo potrpeli, misleči: kedar svoje poprej tiskane nemške pôle porabi, potem bo dalo vendar tudi slovenski tiskati dacarski papir. Al ker se to ne zgodí, zato smo prisiljeni, to javno tirjati. Vsaj si Krški prvak vžitninskih najemnikov, Hočevarjev Matiče, vse sorte muhe izmišljuje, nemškutarjem za romanje v Ljubljansko kazino pot polajšuje, s pojedinami svoje privržence gostuje itd., kako, ker so mu naših slovenskih krčmarjev denarji dobri, ne bi tudi novcev imel, da bi storil, kar oni po pravici zahtevati smejo, da se jim v domačem jeziku dacija opravlja, da razumejo, zakaj denar plačujejo? Čudno se nam zdi, da se še iz Dolenskega noben krčmar ni oglasil za to! Ako bi naše vino prusko vino bilo, no, ne čudili bi se toliko, da g. Hočevar o njem uraduje nemško; al naše vino je pridelek slovanske zemlje, zato tirjamo, da se ž njim v tistem jeziku ravná, v kterem ga nam je Bog dal; če ne, smo prisiljeni, po postavni drugi poti pravice naše iskati.

Več krčmarjev.

Iz Gorenskega 2. junija. (*„Slovenskega Naroda“ dopisun iz Doba*), kako in kdaj bo dokazal svoje laží, ki jih je navalil v 124. list? Pa kaj mu je zato? Da se le prav dobro okida, zmeraj nekaj ostane! Če se resnica po svetu naznani zastran Antona Petaverja, prav je, da je grdega sleparstva njegovega konec, a tudi lep nauk je našim gosposkam, naj ne pustijo brez dela postopati mladih ljudí. Petaverjevo življenje par let sem se je res kazalo nekako „gaunersko“; prekanjena zmožnost za „fehtanje“ se je videla na Petaverju tako, da je bil res vredna oseba za kakega agenta pri kaki banki; mnogi teh ljudí so ti kakor uš v kožuhu; če ti le čez prag v sobo stopi, že si mu kaj dolžan; ne odkrižaš se ga; moraš podpisati, hočeš ali nočeš; dobičke (tudi odpustke) ti obetajo, da je strah! Neki tak potovalec je nam obetal, da bo, kdor plača 60 gold., vlekel obresti od 200 gold.! In več tacega goljufnega. Prav je tedaj, da se stopa na peté vsem in vsake baže gavnerjem! Da se pa omenjeni „Narodov“ dopisun drzne grditi poštene cele soseske in posamesne osebe, to je brezvestno in nesramno! In tudi tukaj morajo duhovniki dobiti svoj del, kaj ne! Toda dopisunče, poprašaj po Laščah, po Ribnici in po Sodražici, in zvedel bodeš, pa vsaj že veš, kako krepko in kedaj že so ravno duhovniki svarili one lahkoverne pred tacim sleparstvom. Tode znalo se je prikrivati, in vsaj duhoven nima močí in oblasti. Javalne boš tudi ti, dopisun, mogel opravičiti naznanjene številke! Po Ribniški župniji je Petaver neki res dobro žel, za Sodraško župnijo boš mogel pa, dopisunče, dosti odnehati! Odbij na desni strani pri 4000 gold. 2 ali celó 3 ničle, in še bo preveč! Znano je le od 2 gold.!! Evo, „Slov. Narod!“ take laží plačuješ, da te ž njimi grdijo pred svetom tvoji hinavski prijatelji, češ, kako so neumni ljudje! Hudovoljno in brezvestno je, kar pišeš, dopisunče, zastran Lenčike iz Sodražice. Ali je ona sonambulistična ali kako drugače, to presoditi si ti nezmožen; deželna gosposka ima oblast in menda tudi dolžnost po izvedencih kaj takega preiskovati in prevdariti, kolikor je mogoče po potu poštenosti in humanitete. V tisti njeni tovor za Petaverja si pa nabasal zgolj svoje laži. Od kod nek naj bi imela ona tisti denar, to naj pové, komur so znane okoliščine one osebe! Grda laž je tudi svetovanje, naj pri njej ostane, da bosta skupno delovala. Petaver sam, naj je še tako globoko pogreznjen, tej osebi ne more dati slabega spričevanja. Dokler je on pridno delal in mežnaril, je prišel kterikrat do nje; zoper njegovo lenobno postopanje in romanje pa je bila odločno, in tačas se je on tudi ogibal in jej svoje namere prikrival. Priča temu

je mnogo ljudí, tudi v Dobu. — Od cerkvenih darovanj za Petaverja naj verjame kdo drug! Mogoče, da jih je sam osnoval brez vednosti cerkvenega predstojnika. Previdnost bi toraj zahtevala, da bi „Slov. Narod“ pri tacih novicah pristavljal vsaj: „če je res?“ Ali je mar to ljubezen do naroda? Tebe pa, mili slovenski narod, Bog varuj tacih listov, kterim je le škandal vodílo, in ki nimajo toliko vesti, da ne bi s krivičnimi ljudmí črnili tudi poštenih!

Iz Predoselj na Gorenskem. (Požar za požarom!) 4. dne t. m. popoldan imeli smo že zopet na Suhi velik ogenj. Pogorelo je 10 poslopij do tal, veliko orodja, sadnega drevja in veliko panjev čbel. Škoda je tem veča, ker ljudí ni bilo doma, da bi si bili kaj oteli. — Dva dni pozneje zvečer jelo je v Viševku goreti; pogorel je k sreči samo en pod. — Ljube „Novice“ objavite srčno zahvalo vsem, ki so nam une dni v Britofu, zdaj pa na Suhi na pomoč prihiteli v tako veternem dnevu, še posebna zahvala pa gre onim mladenčem, kteri zeló opečeni vendar niso pomagati jenjali, dokler niso silovitemu požaru vrat zaprli. — Tako imamo zdaj 13 nesrečnežev v Britofu, kjer so otroci z žveplenkami zažgali, na Suhi pa 10; kako se je tukaj vžgalo, ni še znano, brž ko ne je po kakem klatežu, ker je jelo na podu goreti. Zavarovana bila sta samo dva; kaj bodo reveži počeli? — Kdaj pa tudi bodo naši kmetje se spametovali in svoja poslopja zavarovali?! Kdor ne uboga, tepe ga — nadloga! — Naj dodam še to, da kakor prejšnja hroščeva (kebrova) leta, tako je tudi letos naša šolska mladina nabrala 10 mernikov hroščev. Nadjamo se, da tudi naši šolski mladini doide nekoliko od sl. deželnega odbora dane nagrade.

Iz Toplic na Dolenskem 4. junija. (*Gospod Godec*), ki je 25 let v bolnišnici Tržaški za zdravnika bil, se je zdaj, ondi častno doslužen, vrnil v svojo domovino in pri nas se naselil na svojem posestvu, kjer bolniki z velicim zaupanjem do njega dohajajo. V toplice naše došlim gostom bode tedaj tudi on dobro na pomoč. Al tudi na korist sadjereji je k nam prišel, kajti on je izveden v sadjereji in neutrudljiv; na stotine vsakovrstnih dreves in žlahnih trt je iz ptujih dežel, pa tudi veliko žlahnih drevesec v svoj vrt zasadil. Tako nas k sadjereji spodbuja, da se je še bolj pridno poprimemo kakor dozdaj. Hvala mu zato!

Iz Št. Ruperta na Dolenskem 5. rožnika. N. O. — Naš kraj je res lep kraj, prijetna dolina, obdana z vinskimi goricami, v kterih raste zdravo in okusno vino. Človeku dobro dé, ako se okoli sebe ozre in posebno zdaj v pomladanskem času, in pregleduje krasna dela mogočnega stvarnika. Žalibog, da mnogo ljudí tukajšnjih kazí dela njegova. Vinske gorice, vasí, logi in sploh vsi kraji imajo lepa slovenska imena, to pa pričuje, da je zemlja slovenska in mi nasledniki velicega naroda slovenskega, kateremu tudi stoletna tuja sila ni mogla vzeti, kar mu je stvarnik dal. Če se je toliko let lepemu našemu jeziku, katerega največ ljudí na svetu govorí, krivica godila v šolah in kancelijah, zato vendar noben pošten človek ne more trditi, da je krivica postala pravica. Al vendar je pri nas dokaj tacih slepih ljudí, ki se še dandanes poganjajo za krivico in črtijo svoje sosede, ki se potezajo za pravico. Od tod pa izvira prepir, nemir, sovraštvo. Al ni to žalostno? Lah se drží svojega maternega jezika, Francoz svojega, Nemec svojega, in le Slovenec moral bi zatajiti sebe, svojo mater, svojega očeta, svojo domovino! Kedaj že bi bil zadobil naš jezik popolnoma svoje pravice, ki jih ima pred Bogom in svetom, ako ne bi bilo na slovenski zemlji tacih grdih ljudí, ki se sramujejo maternega jezika, po očetu slovenskem pa vendar pograbijo polje in senožeti, in če so obrtniki, vendar le živijo od slovenskega ljudstva. S tem ne rečemo, da ne trpimo nemškega jezika med nami; al to zahtevamo, da nas nemčurji ne tlačijo pod svoje peté. Dokler bode pa nemščina zatirala slovenščino, domačo mater, ne bode zastopnosti, miru in sreče; to bi moral priznati vsak, komur je blagor domovine naše pri srcu. Zadnji čas je, da bi to vsak spoznal!

Novomesto 9. junija. (*Temeljni kamen narodnemu domu*) smo včeraj slovesno postavili. Zjutraj ob 7. uri so začeli možnarji pokati. Kaj neki to pomeni? In bliža se po ljubljanski cesti mestu z glasno godbo spremljani, krasno z zelenimi vejicami in cvetlicami in rdečo robo mnogobrojno okrašeni voz, na kterem je ležal temeljni kamen, iz kterega je kvišku stala mlada lipica. Spremljan od množine ljudstva se je odložil kamen na kraj, kjer se bode vzdignil narodni dom. — Ob $8\frac{1}{2}$ uri se je društvo čitalnice, mnogo lepih narodnjakinj naših in druzega občinstva zbralo v kapiteljski cerkvi pri sveti maši, in potem se je slovesno položil temeljni kamen. Došli skupni odbor narodnega društva, njemu na čelu 8 belo opravljenih, z narodnimi trakovi okinčanih, iz bršlina in modro-belo-rdečih cvetlic spletene vence nosečih deklic, bil je sprejet z narodno pesmijo „Naprej“, ki jo je svirala godba mestjanska. Potem je izvrstni pevski zbor dijakov tukajšnje gimnazije zapel koralno sostavljeni „Oče naš“, kar je vsa srca živo ganilo. Po odpeti molitvi je stopil na oder gosp. Navratil iz Metlike ter s svojim krepko donečim glasom navdušeno pozdravljal v imenu Metliške čitalnice novo podvzetje, kteremu prerokuje lepo bodočnost; kazaje na bližnje Gorjance pa sklepa govor svoj z nado, da nikdar nočejo biti ločilna meja bratinstva med slovenskim in hrvaškim narodom. — Za njim govorí mestni župan g. Rizzoli ter pozdravlja novo zidanje, ktero, po 20letni dobi prvo tukajšnje veče zidarsko delo, bode kinčalo mesto. Z živio-klicem domoljubnemu podvzetju je sklenil svoj govor. — Po tem stopi na oder predsednik tukajšnje čitalnice g. dr. Bučar in razloživši navado, da v temeljni kamen se z drugimi rečmi deva tudi zgodovinsk spis na spomin potomcem, bere na pergamentu spisani, po gosp. Ogrincu sestavljeni zgodovinski načrt čitalnice in zidanja narodnega doma, kteri se sklepa z besedami: „kar se godilo za cesarevanja presvitlega cesarja Franca Jožefa I., kterega Bog poživi!“ Na te besede, s povzdignjenim glasom izgovorjene, mestna banda svira cesarsko pesem in zadonijo trikratni živioklici. — Govoril je potem iz Ljubljane prisedši gosp. dr. Zarnik z navadno zgovornostjo. Znamenit je bil citat Stanko Vraza iz njegovih potopisov, v kterih omenja, da potovaje po Dolenskem ni v Novem mestu našel niti duha niti sluha o narodni zavesti, — „mrko, sve mrko!“ A zdaj je vse drugače. Zato hvali Novomeščane zarad marljivega delovanja in jih opominja, držati se ideje slovanstva, izobraženosti in svobode. Še je govoril g. dr. Vošnjak, tudi iz Ljubljane, rekši, da kakor je nekdaj bilo Novomesto trdnjava proti Turkom, tako naj zdaj bode narodni dom trdnjava proti navalom tujinstva. — Po govorih, kateri so bili pogostoma z živahnim živio-klicem spremljevani, se je vzidal temeljni kamen; vložila se je tružica iz kositarja, v kteri so bili zraven gori omenjenega zgodovinskega spisa hranjeni iztiski vseh slovenskih časnikov. Vsi nazoči so potem naredili navadne tri udarce s kladvom na kamen, spremljaje jih z vročimi željami za veselo prihodnost narodnega doma. — S tem je bila slovesnost končana. — O poldan je bil skupni obed, jako živahen po napitnicah in poslavljen po mnozih telegramih. Popoldan pa je bil shod pod prostim nebom zunaj mesta na lepi trati gostilnice, ki stojí na posestvu

dr. Rozine. Prišlo je obilo občinstva, in vse bilo je dobre volje do temne noči. Spremljani z godbo smo šli v dolgi vrsti nazaj v mesto, kjer smo v gostilnici nekega narodnjaka s plesom končali slovesnost, Novemu mestu na veke nepozabljivo.

Iz Kamniške okolice 8. junija. — Radovedni smo vtaknili očí v zadnji list „Novic", ki nam je naznanil tarife zemljiškega davka. Al kaj vidimo na veliko naše začudenje? Nam je skoro najviša tarifa odločena — enaka Krškemu okraju! Za Boga! kako neki je računila komisija okraja Kamniškega, da je nas tako povzdignila nad Kranjski okraj, s kterim se v Vodícah stikamo, in nad Ljubljanski okraj, s kterim smo pri Trzinu mejaši? Kje, za Božjo voljo, in kako je našla med nami in unimi take razločke? Vsaj že uni gotovo niso prenizko segli s svojimi tarifami, mi pa stojimo še nad obema! Mar so se vračunili nam dohodki od železnice, ki je nimamo? ali zdravi planinski zrak, ki ga zastonj dihamo? ali 8mesečni sneg, ki nas obdaruje tolikrat s slano? Začeli smo tedaj na prste šteti gospode cenilne naše komisije, in našli smo, da zraven c. k. okrajnega glavarja Klančica in dveh c. k. finančnih komisarjev je neki gosp. Sauerschnigg prvi, ki je prišel iz Celovca v naš okraj, kterega popred menda nikoli ni videl; zraven teh je v tej komisiji Kamniški župan Kezel, marquis Gozzani iz Volčjega Potoka, zdravnik Rus iz Brda, učitelj Dollenz iz Mengša in Smolnikar iz Tuhinske doline; baron Apfaltrern je tudi v tej komisiji, pa ne vemo, ali je bil pri sejah pričujoč ali ne. Brž ko ne je njim bilo evangelij to, kar je g. Sauerschnigg naredil, drugi so pa prikimali malo znani z doneski naše zemlje. In kako tudi? Kezel je kupec, Rus zdravnik, Dollenz učitelj, Smolnikar pa trgovec z lesom in usnjem. Iz srca hvaležni smo tedaj sl. deželni komisiji, da je tarife okrajnim komisijam nazaj dala v še enkratno presojo; al bojimo se, da nam ne bode samo s tem kaj pomagano, ako se ne volijo novi možje v to komisijo, ki so skušeni kmetovalci, poznajo naš okraj popolnoma, pa tudi srce imajo za to, da se cesarju dá, kar cesarju gré, pa tudi nam, ki s žulji obdelujemo zemljo, skaže pravica. Ker svet na prošnjah stojí, zato prosimo sl. deželno komisijo, naj blagovoli do jedra pretresti naše tarife, ki so tako navskriž z druzimi ter jih dá osnovati po druzih možéh. Morebiti nam sl. deželna komisija reče: „vsaj ste domače možé sami volili". Res je to; al volitev je žalibog večkrat loterija; stavec misli, da je terno zadel, pa se hudo — zmoti.

Iz Podpeči na mahu 2. junija. — Danes smo imeli tukaj, sicer majhno, a vendar lepo slovesnost. Blagoslovljena je bila namreč občini Podpeč po zavarovalni banki „Slaviji" darovana gasilnica z visokim in debelim curkom. Blagoslovil jo je gospod župnik iz Preserja in naši fantje, jako veseli tako lepega in zares potrebnega in koristnega darila, so pokali, da se je po vsem mahu razlegalo. Tudi iz Ljubljane nas je počastilo nekaj gospodov. Prav veseli smo vsi tega darila, ker v vsi tej okolici doslej ni bilo nikjer nobene gasilnice in tako smo bili požarom nasproti popolnoma brez orožja. Zdaj ne bo več tako, naši fantje so se že navadili sukati in voditi jo, vendar prosimo Boga, da bi jim ne bilo treba nikdar pokazati svoje urnosti. Hvala banki „Slaviji" za dragocenjeno darilo, kajti občina bi si ne bila mogla iz lastne blagajnice nikdar tako lepe, okoli 800 gold. cenjene mašine napraviti.

Iz Ljubljane. — Priprave za volilni boj se delajo na obéh straneh: na slovenski in nemški; une, kakor zmirom dozdaj, mirno in v zavesti zmage, te z velicim nemški unidan celó na kmete; izbrali so si Krško, češ, odtod bomo bombardirali na mesta dolenska; in bombardirali so s flaškami in napivali si res tako, da so celó „Krške rake" izbudili, ki so jim „hoch" žvižgati začeli. In najeli so si celó gospodarja Jožefa Zagorca, deželnega poslanca iz Št. Jerneja, da jim je, v tretja nebesa po dolencu navdušen, v dolgem govoru razkladati začel, kako neumen je bil 10 let, da se je dal za nos voditi od domačih ljudí, to je, od narodne stranke, ter da se loči zdaj od nje, in iz Savla postane Pavel. Ker se nam je posrečilo celi govor Zagorčev dobiti, prinesejo ga „Novice" prihodnjič. Sicer je Zagorec le vsake 3 leta se za 5 minut oglasil v deželnem zboru, a v Krškem je po „Triesterici" govoril kakor grški Demostenes.

— (*Iz seje deželnega odbora 7. in 9. junija.*) Na dopis deželne vlade, da je ministerstvo kmetijstva inženirju dr. Raf. Vicentini-u iz Trsta izročilo preiskave zarad povodinj v Ložki dolini, zarad osušenja Cirkniškega jezera in zarad vredbe Unca, se je sklenilo naročiti ondotnim županstvom, naj kolikor mogoče, inženirja pri omenjenih preiskavah podpirajo. — Na došlo privoljenje ministerstva, da se napravi v praznih prostorijah deželne posilne delalnice podružnica za mirne blazne na 5letno dobo, je dež. odbor sklenil, da se nemudoma storé vse priprave za norišnično podružnico v posilni delalnici ter da se pripravi poročilo na prihodnji deželni zbor zarad zidanja nove norišnice. — Vsled potekle službene dôbe sedanjega sekundarija na tukajšnji porodnišnici se je razpisala sekundarska služba za omenjeni oddelek deželne bolnišnice. — Cestnemu odboru v Ratečah se je naročilo, da po deželnem inženirju ogledano Št. Jursko cesto dá popraviti in kako naj pri tem postopa. — Lansko jesen po povodnji poškodovanim v Ložki dolini je deželni odbor sklenil podeliti 1000 gold. podpore. — Na dopis deželne vlade za podporo iz deželnega zaklada za novo Idrijsko šolo za izdelovanje čipk (špic) je dež. odbor sklenil odgovoriti, da bode prihodnjemu deželnemu zboru poročal, dovoliti 200 gold. subvencije k plači dotičnega učitelja, Idrijskemu mestu pa donesek s 50 gold. za učiteljevo stanovališče. — Vladni dopis, da v zadnjem deželnem zboru sklenjena deželna postava o posredovanji županij, da skusijo prepirne zadeve med soseščani na kratki poti poravnati, je dobila cesarjevo potrjenje, se je vzel na znanje. — V komisijo za posvetovanje nove deželne postave za stavbe (zidanje) je bil kot strokovnjak določen deželni inženir Vičl, deželni odbor pa bode zastopal referent Murnik, in ko bi ta ne mogel, dr. Costa. — Na dopis telegrafnega vodstva v Trstu, da se bode napravil telegraf iz Bleda v Bohinjsko Bistrico, se je sklenilo, županstvom v Bledu, v Bistrici in v Srednji vasi to naznaniti z opombo, naj skrbijo, da se pri napeljevanji njim koristnega telegrafa ne delajo nikake ovére. — Za nadstražnika v posilni delalnici je bil imenovan sedanji stražnik Anton Štrukelj. — Na prošnjo deželnega odbora do mestne gosposke v Peštu, naj naznani one delavce, ki so na poti iz Nagy Banya na Ogerskem, kjer so les sekali v gozdih Reškega barona Pavla Skarpa, in 6. maja na železnici poleg Pešta smrt storili ali ranjeni bili, je omenjena gosposka naznanila vse nesrečneže iz Primorskega in Kranjskega. Ranjenih je bilo 25, — mrtvih pa 24 in sicer iz Velikih Mun na Primorskem: Martin, Matija in Andrej Buskovič, Anton in Matija Petoca, Jurij Malovec iz Nove Gradiške, Matija in Jožef Brusina iz Jelšan, Jakob Zorc iz Ljubljane, Janez in Andrej Tomšič iz Bača poleg notrajnske Bistrice, Tomaž Gabrušek,

Anton Špeh, Janez Gantar, Jože Kavčič, Matija Oblár — vsi v Žiréh doma, Miha Benko iz Palčja, Martin Hautur iz Orehka, Anton Šajn iz Jurešič in Miha Kontet (od kodi, ni povedano). — Po „Laib. Ztg.“ je vodstvo dotične železnice 12.000 gold. razdelilo med rodovine umrlih, ki so bili večidel očetje mnozih otrók.

— (*Iz seje kupčijske in obrtnijske zbornice 6. t. m.*). Predno se je obravnava v dnevnem redu razpisanih zadev začela, je poročal predsednik V. C. Zupan o železničnih zadevah in dveh druzih overah Avstrijskega trgovstva, zarad kterih je obveljal sklep, da se zbornica obrne do ministerstva. Sprejet je bil tudi na predlog predsednika J. N. Horaka protest zoper ono točko volilne reforme, ki je Ljubljanski kupčijski zbornici vzela pravico voliti svojega zastopnika v državni zbor, pa jo dala Celovški in drugim. Voljena sta bila dva odseka: eden za pretres prošnjikov podpore za pot v Dunajsko razstavo, drugi za prošnje novih sejmov. Naposled je vsled vladnega ukaza za ta čas, dokler se ne dovršijo nove že davno nameravane, pa zavoljo pomanjkljivih davkarskih izkazov zavlečene volitve novih odbornikov, bila volitev predsednika in podpredsednika, pri kteri sta enoglasno bila dosedanja predsednika V. C. Zupan in J. N. Horak zopet izvoljena. Zbornica sedanja je novo volitev prepustila novi zbornici, ki se ima kmalu ustanoviti. Vsaka reč je prava ob pravem času; teh misli so bili vsi odborniki in so pravo zadeli.

— (*Glas za odvrnitev poljske tatvine.*) Ljubljančani imamo polja v okolici, ktero sega blizo do smodniške fabrike, potem do Šiške in unstran do Udmata in deloma do Most; njegovo obdelovanje po najetih delalcih prizadeva nam velike stroške. Vrh tega smo obloženi z velicimi davki, tako, da nas pridelki že o dobri letini drago stanejo, koliko več pa še o slabi, vzlasti če si moramo še ves gnoj kupavati.

Al še tega malega dobička nam oropajo tatovi iz Ljubljanske okolice vsako leto več in mnogokrat, ko je komaj še na pol zrelo! Celó s kozolcev se večkrat našega blaga pokrade ter na vozove naloží in čez obdelane njive preko Savi odpelje. Tudi babure z izgovorom, da so plevice, hodijo na pol zrelo žito ruvat, ki ga nalagajo na kupe, ponoči pa odpeljejo na svoj dom; če jih pa zasačiš in grajaš, rekó, da so jih njihovi gospodarji poslali krast. Krompirja se pokrade dober kos njive, še predno je zrel, lastniku pa komaj pusté perje.

Naj nam tedaj drage „Novice“ s svojim vplivom pridejo na pomoč, da blagovolijo te naše nadloge očitno naznaniti in prečastite duhovne gospode naprositi, naj bi ljudstvo na leci s krepko svojo besedo posvarili, in naj bi posebno take kmete Ljubljanske okolice, kteri tako malo spoštujejo tuje blago, v cerkvah na Ježici, pri Frančiškanih in pri sv. Petru grajali zarad take zlobne razvade. Se posebno pa je vrh tega želeti, da bi se ob pravem času poljski čuvaji postavili, kakor smo jih imeli za čase Ambrožovega županovanja. Naj bi tudi sedanji župan gosp. Dežman to isto storil, da se čuje nad našim, tatvinstvu bolj kakor drugod izpostavljenim blagom. Hvaležni mu bomo, ako nam odvrne škodo, da vsaj vemo, za kaj plačujemo velike zemljiške davke, drugi pa vživajo mesto nas pridelke našega polja!

Več Ljubljanskih gospodarjev.

— (*Vsem tistim, ki so družbi kmetijski kaj poslali za razstavo Dunajsko*) in gredó na Dunaj razstavo ogledat, se daje na znanje, naj se s certifikatom, da so razstavniki, ki ga dobijo od družbe kmetijske, obrnejo na Dunaj prišedši do general-direkcije (Praterstrasse Nr. 42 v drugem nadstropji); ondi dobijo brezplačno vstopnico razstavnikov za celi čas razstave.

— (*Gosp. vitez Gutmansthal*), odbornik naše kmetijske družbe, je od cesarja imenovan za predsednika one komisije, ktera bo razsojevala v Dunajsko razstavo poslane kmetijske pridelke. Gosp. Gutmansthalu čestitamo k tej poslavitvi, s ktero je častena tudi naša družba.

— (*Gosp. Murnika*) je deželna razstavna komisija za več časa poslala na Dunaj v opravilih za razstavo. — Danes se več Ljubljančanov pelje po železnici na Dunaj po znižani ceni; tje in sèm se plača le 12 gld.

— (*Turška goveja kuga*) je na Kranjskem zopet potihnila; al nevarnost je še zmirom velika, dokler se Hrvatje popolnoma ne zapró pred Bosno, kjer kmetje cerknjeni živini kožo odirajo za na prodaj, drob pa v Savo mečejo!

— (*Konfiskacije.*) Zadnji „Brencelj“ je bil konfisciran, pa ne po državni policiji, ampak, kakor se govorí — po policiji dr. Zarnikovi — zarad ilustracije na zadnji strani. Po vseh kavarnah in gostilnicah, kjer sta se pokazala znani Zarnikov „leibhusar“ in „pandur“, je „Brencelj“ zginil; v čitalnici so nevidno odleteli celó trije listi. Živelo svobodoljubje Zarnikovcev!

— (*Za „narodni dom“ novomeški*) predstavlja dramatično društvo v deželnem gledališči danes novo igro s petjem v 3 dejanjih „Na kmetih“, poslovenil J. Ogrinec. Nadejati se je zato prepolnega gledališča.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Sedanji državni zbor se razpusti in nove volitve razpišejo avgusta meseca, volitve pa bodo še le oktobra meseca. Mlado- in staronemci se na Dunaji zarad volitev psujejo na vse kriplje; drug drugemu jamo koplje. — Car ruski je zapustil v soboto Dunaj; bil je ves čas tako častén, da, če bi mir sveta samo od vladarjev odvisen bil, nikakor ni misliti, da le pičica resnice bila bi v tem, kar so unidan nekteri časniki kremljali, namreč da sta Bismark in Gorčakov v Berolinu meseca maja obravnavala že delitev Avstrije!! — Na Českem so poleg toče zopet hude povodnje veliko škodo naredile. — Sliši se, da deželni zbor v Zagrebu se prične 15. dne t. m. — Predsednik Francoske republike Mac-Mahon krepko postopa, in ker se „stražnik reda in mirú“ imenuje, je brezverskim liberalcem po vsem svetu hud trn v peti.

Listnica vredništva. Mnogim gosp. dopisnikom: Danes nikakor ni bilo mogoče.

Žitna cena

v Ljubljani 7. junija 1873.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 7 fl. —. — banaške 7 fl. 45. — turšice 3 fl. 30. — soršice 4 fl. 20. — rží 4 fl. 15. — ječmena 2 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 40. — ovsa 2 fl. —. — Krompir 1 fl. 8.

Kursi na Dunaji 10. junija.

5% metaliki 67 fl. 40 kr.	Ažijo srebra 111 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 72 fl. 40 kr.	Napoleondori 8 fl. 85 2kr.

Loterijne srečke:

V Trstu 7. junija 1873: **62. 40. 65. 32. 51.**

Prihodnje srečkanje v Trstu 21. junija.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedači v Ljubljani.